

An aerial photograph of a vibrant green landscape. A river flows diagonally from the top left towards the bottom right. The landscape is divided into numerous rectangular agricultural plots, some of which are filled with water, reflecting the sky. The vegetation is dense and green, with some areas showing lighter green, possibly indicating different crops or water levels. The overall scene is a mix of natural and agricultural elements.

FRA LUKKET LAND TIL ÅBENT LANDSKAB

ANALYSE AF ARBEJDET MED
IMPLEMENTERING AF DEN
GRØNNE TREPARTSAFTALE

Oktober 2025

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Baggrund og datagrundlag	3
1.1 Kontekst og opdrag I	12
1.2 Kontekst og opdrag II	13
1.3 Datagrundlag	14
2. Hovedindsigter	7
3. Analyse	9
3.1 Prioriteter	10
3.2 Visioner og inspiration	15
3.3 Organiseringen af Den Grønne Trepert	19
3.4 Samarbejde	22
3.5 Udtalte behov for kompetencer	26
4. Opsummering	30
5. Sådan har vi gjort	32

1. BAGGRUND OG DATAGRUNDLAG

An aerial photograph of a winding asphalt road that curves through a dense forest. The trees are in various stages of autumn, with colors ranging from deep green to bright yellow and orange. The road is a dark grey, and the surrounding forest is thick with trees of varying heights and colors.

1.1 KONTEKST OG OPDRAG I

Gennemgribende forandringer af Danmarks kortet

Den Grønne Trepartsaftale om Danmarks natur og miljø blev landet i 2024 og skal realiseres snarest muligt. Den skriver sig ind som den største aftale om det åbne land i nyere tid og vil bidrage til de mest gennemgribende forandringer af Danmarks kortet siden Landboreformerne. Aftalen skal sikre, at Danmark når sine klima- og miljømål og skabe mere natur og biodiversitet. I forvejen presses det åbne land af andre hensyn, hvor især by- og infrastrukturudvikling, etablering af vedvarende energianlæg og senest EU's naturgenopretningslov er på dagsordenen. Teknologirådet opgjorde i 2017, at der var behov for et 140% større Danmarks kort, hvis arealkravene på daværende tidspunkt skulle indfries. Kravene er i mellemtiden kun vokset, og realiseringen af Den Grønne Trepartsaftale vil gribe ind i disse spørgsmål. Derfor bliver det nødvendigt at sikre synergimulighederne imellem de forskellige arealkrav og deres realisering i konkrete sammenhænge.

Implementeringen i de lokale treparter

Den Grønne Trepartsaftale skal realiseres gennem 23 lokale treparter, hvor kommunerne har påtaget sig ansvaret for at skabe løsninger i og på tværs af kommunerne. Både politikere og direktioner deltager i samtalerne på tværs af kommunerne. Derudover bliver der brug for samtaler på tværs af plan-, miljø- og klimaafdelingerne, når natur- og landbrugs- og andre interesser skal landes i fysisk-rumlige planer.

Når scenen er sat, værktøjer og kompensationer er på plads, er der stadig mange åbne spørgsmål:

Hvordan udvikles forestillingerne om fremtidens landskab? Hvordan kan mange funktioner spille sammen og under hvilke rumlige forudsætninger? Hvordan kvalificeres beslutningerne? Hvad er de juridiske komplikationer af forskellige strategier? Hvordan skabes lokal forankring hos borgerne?

Rumligt forankret tilgang

De foregående spørgsmål er alle komplekse og tværfaglige. Og de kalder på nye og flere kompetencer. Det gælder landskabsanalyser, landskabeligt forankrede interessentanalyser, rumlige synteser, samskabelsesprocesser, viden om planprocesser, udarbejdelse af udviklingsstrategier på tværs af emneområder og skalaer, 'placemaking', etablering af lokal forankring. Planlægning af det åbne land har hidtil været domineret af to-dimensionel og monofunktionel arealplanlægning. Men kravene om multifunktionalitet fordrer en rumligt forankret tilgang. Dernæst er den lokale forankring og dermed udviklingen af æstetisk, funktionelle attraktive løsninger afgørende for Den Grønne Trepartsaftales succes. Aftalen rummer en historisk mulighed for at tænke Danmarks kortet på ny med inddragelse af nye kompetencer.

1.2 KONTEKST OG OPDRAG II

Formål

At undersøge potentialet i at bringe nye kompetencer ind i løsningen af den historiske opgave, Danmark står overfor. Der er imidlertid behov for at blive klogere på, hvordan opgaven ser ud fra kommunal side. Her er tiden en væsentlig faktor, da omlægningsplanerne skal afleveres 1. januar 2026.

Dette projekt har til formål at:

- 1) afdække tilgangen hos de kommunale aktører og på den baggrund,
- 2) indkredse faglige styrker og svagheder ift. opgavens karakter,
- 3) identificere behov for politikudvikling, og udvikle en strategi for hvorledes de rumligt funderet kompetencer hurtigst muligt kan bringes spil og yderligere udvikles.

De to første formål bliver undersøgt gennem interviews med aktører i de kommunale arenaer og afrapporteres her. Analysen af interviewmaterialet kan bruges som springbræt til en bredere strategisk drøftelse, der omhandler det sidste formål med projektet.

Projektet "analyse af arbejdet med implementering af den grønne trepartsaftale" har til formål at undersøge og anvise, hvordan kvaliteten af landskabet styrkes i de kommende års omfattende udvikling af det åbne land og specifikt implementeringen af Aftale om et Grønt Danmark (herefter Den Grønne Trepartsaftale).

Projektet undersøger, hvordan politikere, direktioner, ledelse og medarbejdere oplever det lokale arbejde med implementeringen af Den Grønne Trepartsaftale.

1.3 DATAGRUNDLAG

Interviews og interviewpersoner

Analysen er baseret på 17 kvalitative dybdeinterviews med 20 nøgleinteressenter, som repræsenterer henholdsvis det politiske niveau, direktioner, relevante chefer og medarbejdere.

Analysens fund vurderes at være stærkest og mest pålideligt på det aggregerede niveau - dvs. hovedlinjerne i de tilkendegivelser, der er givet udtryk for, og som går igen.

Interviewene er gennemført fra d. 16. juni til d. 4. juli 2025 enten via Teams eller per telefon. Der er anvendt to spørgeguides til hhv. politikere/direktioner/chefer og medarbejdere. Interviewene er afviklet semistruktureret, og der er dermed blevet spurgt opfølgende ind til relevante udtalelser og emner undervejs.

Interviewene har typisk varet 30 minutter. I tillæg til den automatiske transskribering er der blevet taget noter undervejs, som efterfølgende er blevet bearbejdet. Interviewene er foretaget af Laila Kildegaard, der driver virksomheden Steder Skaber Folk, og analyseret i samarbejde med Advice A/S' analyseteam med rådgiver Silke Andersen.

Udvælgelse af kommuner

De 20 interviewdeltagere er fordelt på 8 kommuner:

Odense, Hvidovre, Vordingborg, Middelfart, Mariagerfjord, Lejre, Holstebro og Varde.

Variationen i kommuner er afgørende for at sikre nuancer i analysen. Følgende kriterier er indgået i udvælgelsen:

- Størrelse
- Region
- Kystkommune eller landkommune
- Storby eller landdistrikt
- Erfaringsniveau med arbejdet i vandopland og kystråd
- Borgmesterparti

Politiker med ansvar for Den Grønne Trepert
5 interviewpersoner

Chef for miljøområdet, planområdet eller implementering af Den Grønne Trepert
5 interviewpersoner

Direktion
5 interviewpersoner

Medarbejdere, herunder landskabs- og arkitektfaglige medarbejdere
5 interviewpersoner

2. HOVEDINDSIGTER

HOVEDINDSIGTER

1 UDARBEJDELSE AF OMLÆGNINGSPLANER, UDTAGNING AF JORD OG REDUKTION AF KULSTOF HAR 1. PRIORITET

2 VISIONERNE ER STADIG UKONKRETE

3 RUMLIGHED OG TREDIMENSIONELITET TÆNKES IKKE AKTIVT IND

4 STOR TRAVLHED PÅ TVÆRS AF NIVEAUER PRÆGER ARBEJDET

5 INTERESSENT-HÅNDBTERING TRÆKKER RESSOURCER – SÆRLIGT MED LODSEJERNE

6 GRADEN AF BORGER-INVOLVERING VARIERER BETYDELT

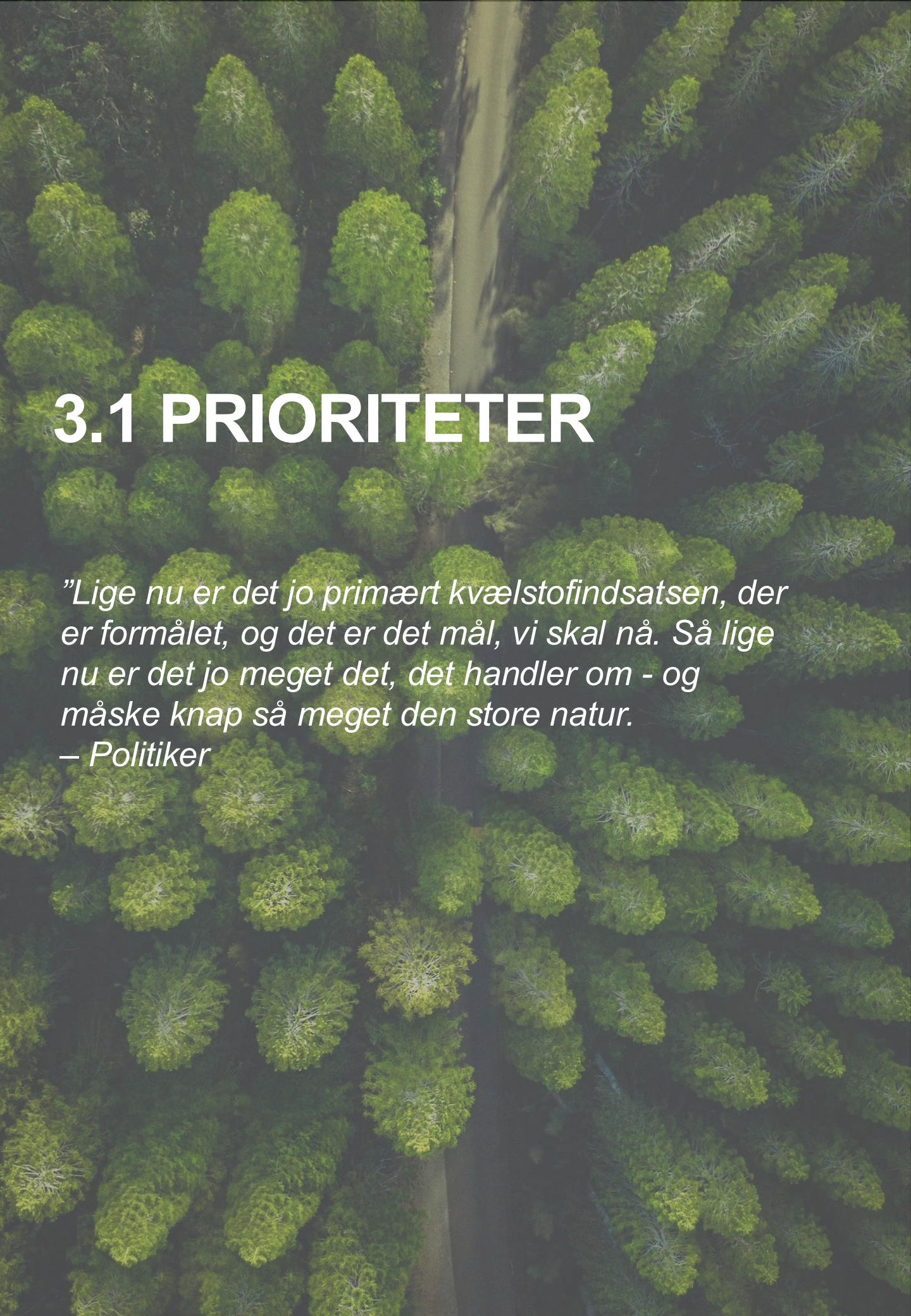
7 PROJEKTLEDER-KOMPETENCER, INTERESSENT-HÅNDBTERING OG KOMMUNIKATION EFTERSPØRGES

8 EKSISTERENDE NATURPROJEKTER TÆNKES IND I TREPARTEN

9 LAVT KENDSKAB TIL FAGLIGHEDER DER KAN SKABE LANDSKABER

3. ANALYSE

An aerial photograph of a dense forest, likely a coniferous forest, with a river or stream running through the center. The trees are a vibrant green, and the water is a calm, light brown color. The perspective is from directly above, looking down on the forest canopy.

3.1 PRIORITETER

"Lige nu er det jo primært kvælstofindsatsen, der er formålet, og det er det mål, vi skal nå. Så lige nu er det jo meget det, det handler om - og måske knap så meget den store natur.

— Politiker

PRIORITETER OPSUMMERET

01/ Politiske mål dominerer

På tværs af interviews er hovedfokus at leve op til de politisk fastsatte krav om omlægningsplaner, jordudtag og kvælstofreduktion. Disse tidsbestemte mål styrer arbejdet mere end overordnede visioner.

02/ Implementering planlægges efter jul

Mange er opmærksomme på, at implementeringen af omlægningsplanerne kommer på den anden side af jul, men pt. er der ikke ressourcer til at planlægge den dybdegående.

03/ Engagement af lodsejere som udfordring

Forhandlingerne med lodsejere fylder meget på tværs af niveauer. Frivillighedsprincippet og begrænsede økonomiske incitamenter gør arbejdet vanskeligt på trods af støtte fra udtagningskonsulenter.

04/ Pres i systemet

Tidspresset opleves tydeligt hele vejen gennem systemet. Det præger proces, samarbejde og omlægningsplaner og vanskeliggør helhedsorienterede løsninger i denne fase.

PRIORITETER I

Politiske mål og proces dominerer

På tværs af interviews er hovedfokus at leve op til de politisk fastsatte krav om omlægningsplaner, jordudtag og kvælstofreduktion. Disse tidsbestemte mål styrer arbejdet mere end overordnede visioner for landskaberne.

” Mit ønske er, at vi kommer i mål med den her omlægningsplan. At vi er sammen på tværs af kommunerne med at finde de fælles løsninger, sådan som det kræves.
– Politiker

Det snævre fokus på deadline for omlægningsplanerne er særlig udtalt blandt politikere og ledelseslag. Ifølge flere interviewpersoner i forvaltningerne præges prioriteringen af tydelige politiske krav.

” Den politiske del for mig er sådan set også den vigtigste. Så jeg har brugt en masse tid på at forstå den politiske struktur og de politiske målsætninger i aftalen. Og så sekundært sætte mig ind i det faglige.
– Politiker

Flere medarbejdere understreger imidlertid, at de sideløbende med målopfyldelsen arbejder på at etablere processer og organiseringer, der sikrer, at hensyn om multifunktionalitet og rekreation tænkes tidligt og tydeligt ind i arbejdet.

” Og her handler det bare om at få tegnet nogle projekter ind med fokus på kvælstof og lavbundsjord.
– Chef

” Jamen egentlig har [politikeme] efterspurgt, at vi skal i mål med grøn trepart [...] men så har de også for nylig efterspurgt, hvordan vi har tænkt os at tage multifunktionelle briller på i forhold til skovrejsning og grundvand og natur, fordi det jo også kommer.
– Medarbejder

Implementering venter

Der er en kollektiv bevidsthed om, at implementeringen begynder på den anden side af jul, men pt. er der ikke ressourcer til at planlægge den dybdegående. Blandt medarbejdere er der en særlig opmærksomhed på, hvilken betydning en forhastet proces har for helhedsperspektivet i implementeringsfasen. Der peges på nødvendigheden af at drøfte de synergier i landskabet, der skal etableres, før de mange planer for de samme arealer kan realiseres, og målet om landskaber af høj kvalitet kan nås.

” Grøn trepart er jo delt op sådan, at 1. januar eller december, der skal vi jo faktisk aflevere omlægningsplanerne. Så der skal de i princippet være færdige, men så kommer forpligtelserne i grøn trepart for skovrejsning, grundvand og natur. [...] Men der er lagt op til, at vi skal redegøre i omlægningsplanerne for, hvordan vi har tænkt os at indarbejde de ting.
– Medarbejder

PRIORITETER II

Flere interviewpersoner fremhæver, at det er gået så stærkt, at de er klar over, at planerne i bedste tilfælde skal justeres – og i værste tilfælde ikke kan gennemføres. Justeringerne kommer blandt andet til at udmønte sig i de kommende kommuneplaner og tillæg til kommuneplaner.

” Men så [efter jul] skifter vi fase fra planlægning til til operationelt. Så er vi nede og kigge på de enkelte projekter. Få dels søgt om penge til de enkelte projekter. Identificere lodsejerne, holde lodsejermøder og modificere projekterne på baggrund af lodsejerinformationer. [...] Så der bliver en teknisk analyse, men også en landskabelig analyseperiode.
– Medarbejder

Blandt flere interviewpersoner på ledelsesniveau tages de mere konkrete planer om den praktiske udførelse først op, når omlægningsplanerne er godkendt. Kommunalvalget fremhæves som en ”joker”, og flere afventer den potentielt nye politiske kontekst, de skal agere i på den anden side af valget.

” Men så [efter jul] skifter vi fase fra planlægning til til operationelt. Så er vi nede og kigge på de enkelte projekter. Få dels søgt om penge til de enkelte projekter. Identificere lodsejerne, holde lodsejermøder og modificere projekterne på baggrund af lodsejerinformationer. [...] Så der bliver en teknisk analyse, men også en landskabelig analyseperiode.
– Medarbejder

Samarbejdet med lodsejere fylder

På alle niveauer fremgår samarbejde og forhandlinger med lodsejerne som den mest centrale og prioriterede interessenthåndtering.

” Vi skal komme med en omstillingsplan, der sandsynliggør, at vi kan komme i mål. Og så starter de hårde forhandlinger. Det er jo selvfølgelig med landbruget. Det er dem, der skal levere jorden til det.
– Direktør

” Vi har møder med lodsejere, der bestemt ikke synes, at det er særligt underholdende at skulle afgive store arealer til noget, som ikke er en del af deres forretningsmodel.
– Chef

PRIORITETER III

Fra flere sider er der en italesættelse af, at lodsejer-/landbrugsinteresser og civilsamfundsinteresser ikke stemmer overens, og at der mangler en forståelse på tværs af grupperne. Dette besværliggør samarbejdet og betyder, at man i nogle kommuner har valgt at undlade borgerinddragelse i første fase.

” Vi har lodsejermøder og vi har indbudt til et borgermøde.
– Politiker

På operationelt niveau fylder forhandlingerne med lodsejere ligeledes meget. Frivillighedsprincippet og begrænsede økonomiske incitamenter gør arbejdet vanskeligt, på trods af assistance fra udtagningskonsulenter.

” Men altovervejende synes jeg, at der er en positiv stemning og også et rigtig godt samarbejde med de lodsejere og landmænd, som indgår i tredjeparten.”
– Politiker

Travlhed udfordrer grundigheden

Der rapporteres generelt om stor travlhed, og tidspresset mærkes gennem hele systemet. Mange steder er der derfor ikke overskud til at tænke proces eller helhedsorienterede løsninger mere ideelt i denne fase. Bevidstheden om dobbeltarbejde fylder særligt for medarbejdere.

” Havde vi ikke så travlt, så kunne vi gøre tingene mere grundigt, og så kunne vi få forskellige faggrupper ind. Havde vi haft 0,5 år mere, havde det stadigvæk været forceret, men, så kunne vi gøre tingene grundigere. Vi gør det ud fra de forudsætninger, vi har.
– Politiker

Travlheden påvirker både samarbejdet internt i forvaltningerne og med eksterne interessenter. Blandt nogle landskabsarkitekter er der desuden en oplevelse af, at faciliteringen af diskussioner om rekreative områder og helhedsperspektiver kan skabe konflikter, fordi de enkelte fagligheder arbejder på højtryk mod deres specifikke mål.

” Hvis jeg bare kan få de sidste 2-3 uger og valgkamp.
– Politiker

Selvom travlheden er stor i denne fase, er der en italesættelse af, at dette kun er en forsmag på tidspresset, når planerne skal indfris.

” Vi har pres på for at nå i mål med det vi gerne vil, og vi kører det rendyrket mellem forvaltning og lodsejere, og så informerer vi i vildskab i alle de fora, vi kan komme afsted med.
– Politiker

” Da vi startede arbejdet med [projekt], så lå der en overordnet ramme for, at vi skulle mødes cirka tre gange i løbet af 2025. I næste uge skal vi mødes for femte gang.
– Politiker

3.2 VISIONER OG INSPIRATION

"Jamen [hvis jeg tænker på min vision i fremtiden], så har vi jo rejst en hulens masse skov. Vi har taget en masse lavbundsjord ud og har fået skabt en masse fri natur og større sammenhængende natur. Vi har forhåbentlig også fået udtaget nogle arealer, som kan være med til at beskytte vores drikkevand og vores grundvand."

– Politiker

VISIONER OG INSPIRATION

OPSUMMERET

01/ Lav tilstedeværelse af visioner

Få formulerer detaljerede og konkrete forestillinger om, hvordan landskabet skal se ud efter Den Grønne Trepartsaftales implementering.

02/ Ensartede ønsker

Når ønskerne formuleres, handler de om “grønnere byer”, “en hulens masse skov”, sammenhængende natur og ådale. Stedskabelse og rumlighed bliver ikke fremhævet blandt politikere og ledere.

03/ Multifunktionalitet og balance

Nogle peger på synergier og balancen mellem fri natur og produktiv landbrugsjord. God proces og stærk interessentinvolvering fremhæves som ønskværdige mål.

04/ Referenceprojekter som inspiration

Politikere og direktører nævner eksisterende projekter, de har besøgt, som mulig inspiration – men først når de bliver spurgt ind til referenceprojekter.

VISIONER OG INSPIRATION I

Visionerne er stadig ukonkrete

Få politikere og direktører formulerer konkrete, detaljerede forestillinger om, hvordan landskabet skal se ud efter trepartens implementering. Visionerne formuleres overordnet og ofte først, når der spørges specifikt ind til, hvordan de håber, landskabet kommer til at se ud efter implementeringen af omlægningsplanerne.

” Det er jo svært at forestille sig sådan helt indledende vil jeg sige, men der skal ske en stor forandring.
– Direktør

Når visionerne formuleres, handler de om “grønnere byer”, “en hulens masse skov”, sammenhængende natur og ådale – med fokus på udseende frem for eksempelvis stedskabelse eller rumlighed.

” Det er jo ikke sådan, at vi alle sammen har det samme billede. Det tror jeg ikke, vi har, men vi er en naturlig kommune på mange måder. [...] Vi skal binde nogle af de her arealer bedre sammen.
– Politiker

Blandt medarbejdere er der mere specifikke og klare visioner om eks. grønne byringe, landskabskulturer og rekreative områder med stier og kajakruter.

” Jeg håber på at se en masse ådale. Store som små, men uden pilekrat.
– Politiker.

” Så helt overordnet set er det jo overgangen fra naturlandskabet, der hovedsageligt er præget af marken, til at vi også begynder at se noget af det natur og skov, som vi har alt for lidt af herhjemme.
– Politiker

Multifunktionalitet og balance

”Multifunktionalitet” og ”synergi” bliver nævnt som principper for implementeringen af Den Grønne Trepartsaftale på tværs af niveauer – imidlertid ofte uden at principperne og konsekvenserne bliver foldet ud.

” Jeg synes, at vi mange steder har misset netop det her med at få multifunktionaliteten ind på en fornuftig måde.
– Chef

VISIONER OG INSPIRATION II

Ifølge flere medarbejdere er "multifunktionalitet" blevet formuleret som et krav fra politisk eller ledelsesmæssig side, hvilket de nu forsøger at omsætte til praksis i omlægningsplanerne.

” Drømmen er jo selvfølgelig, at vi får tingene afbalanceret, så vi både tager landbrugets hensyn til, at de fortsat også skal have en bæredygtig drift. Men at vi selvfølgelig får lagt noget [fokus] på vores naturværdi. Så der har vi en opmærksomhed omkring, at det også bliver noget natur, som er multifunktionel. [...] Det vil også være en del af drømmen, at vi ikke udtager noget jord bare for at lave grundvandsbeskyttelse, og så bruger vi det ikke til noget som helst andet end, at så er det bare udtaget og beskyttet, men at vi får lagt nogle synergier og nogle lag oven på hinanden.
– Direktør

I tillæg til den tekniske planlægning og implementering af multifunktionalitet i landskabet, bliver vigtigheden af at finde en balance mellem fri natur og produktiv landbrugsjord understreget af flere aktører på tværs af niveauer. God proces og interessent-involvering fremhæves som ønskværdige mål for at sikre, at lodsejere og landmænd samarbejder, og befolkningen bliver glade for resultatet.

” Det er rigtig vigtigt for os, at når vi laver projekter, så har det en multifunktionalitet. Så vi tænker på naturen, men også tænker de andre indsatser.
– Politiker

Referenceprojekter aktiverer visioner

Politikere og direktører nævner eksisterende projekter, de har besøgt, som mulige pejlemærker, når de bliver spurgt aktivt ind til det.

” I Holland synes jeg faktisk, at jeg så noget, hvor jeg tænkte, at der får vi altså markerne mere heget ind af noget, som kan sprede noget. Hvor der er mere biodiversitet, og hvor jeg tror, vi generelt vil få en dyrkning, [...] der er mere på naturens præmisser end på effektivitetens præmisser.
– Politiker

Referenceprojekter bruges både som overordnet inspiration blandt politikere og ledelseslag og som værktøj for medarbejderne til at skabe samtaler og fælles forståelser for de udfordringer og muligheder, der er i implementeringen af den grønne trepart.

” “Jeg har været oppe og besøge det der ... ådalen-projekt. Og så har jeg besøgt et andet mindre projekt også, under Viborg Kommune.”
– Politiker

3.3 ORGANISERINGEN AF DEN GRØNNE TREPART

"Til at starte med var det vores vandløbsmedarbejdere i samarbejde med vores natur- og miljøchef, der ligesom tog sig af og var frontløberen, tovholderen på hele det her arbejde med Den Grønne Trepert. Men ret hurtigt er vi også nødt til at organisere os bredere. Så blev jeg inddraget med klima- og landbrugsvinklen i planen."
- Medarbejder

ORGANISERING AF DE LOKALE GRØNNE TREPARTER I

De lokale grønne treparter

Kommunerne samarbejder på tværs i de 23 lokale treparter om at udarbejde omlægningsplaner, som samlet set skal indfri kravene til kvælstofreduktion i aftalen. Oven på inddelingen i 23 lokale treparter ligger en national governance, der overvåger fremdriften og arbejder på at løse barrierer, der identificeres undervejs.

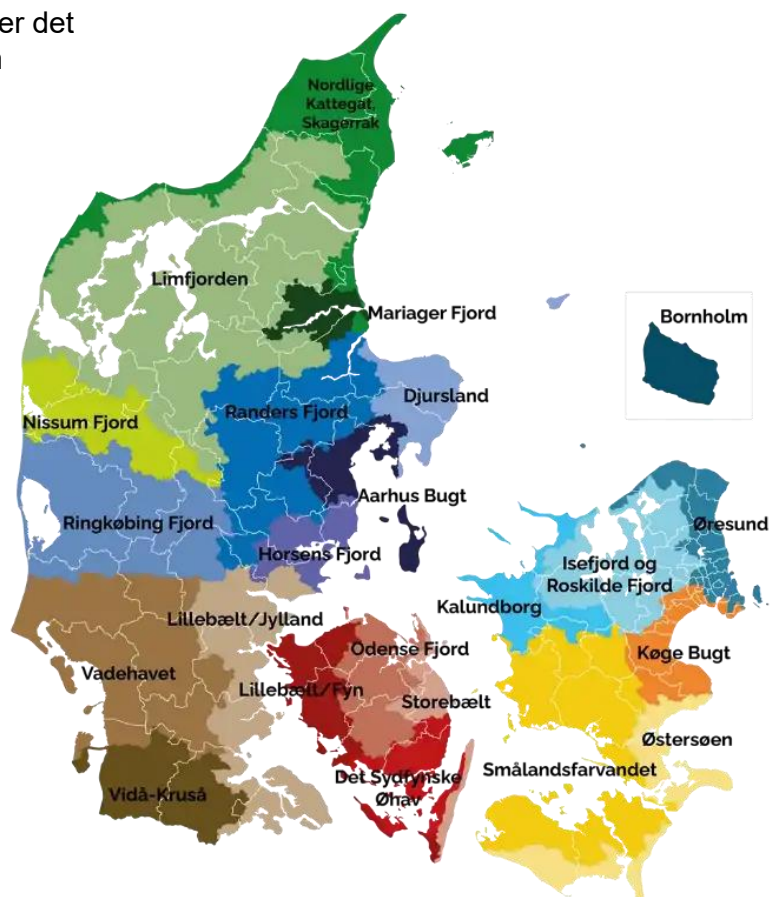
Arbejdsgrupper og fora

I de lokale grønne treparter har mange kommuner organiseret sig i tværgående arbejdsgrupper, hvor plan-, miljø-, natur- og vandfolk sidder sammen.

I en enkelt kommune nævnes det, at der inddrages eksterne aktører via § 17, stk. 4-udvalg (fx foreninger, lodsejere, grønne organisationer). Andre kommuner holder det snævrere og arbejder primært gennem lodsejermøder.

Arbejdsform

Arbejdet foregår ofte i en balancering mellem politisk retning og faglig eksekvering: Politisk top sætter pejlemærker, mens tekniske medarbejdere skal finde løsninger inden for snævre økonomiske og tidsmæssige rammer. Begrænsning på udtagningskonsulenter betyder, at mange kommuner selv må tage endnu mere af dialogen og forhandlingerne med lodsejerne, hvilket trækker mange ressourcer.

Figur fra Ministeriet for Grøn Trepert

ORGANISERING AF DE LOKALE GRØNNE TREPARTER II

Intern struktur

Organisationen er som oftest forankret i miljøafdelingen, ledet af en chef, understøttet af blandt andre fagmedarbejdere som biologer og ingeniører, og organiseret i tværgående grupper. Der er stor variation i, hvor meget borger- og interessentinvolvering kommunerne har, og en gennemgående udfordring er at oversætte mellem fagligheder og fra fagligheder til politisk anvendelige beslutninger.

Integration i andre projekter

Flere kommuner kobler arbejdet med Den Grønne Trepartsaftale på eksisterende miljø- eller klimaplaner.

Ledelsesniveau og organisering

Chef eller teknisk direktør leder ofte indsatsen, typisk med ansvar for at koordinere på tværs af afdelinger. Arbejdet er ofte placeret i miljøafdelingen, men kræver input fra flere fagområder.

Faglig sammensætning

Biologer, ingeniører, miljømedarbejdere og eksperter i vådområder udgør den tekniske rygrad. Ingen ledere eller politikere peger på behovet for at styrke fagligheden for at kunne håndtere både det naturfaglige og det formgivende, herunder hvordan projekterne konkret kan se ud.

Der er fokus på at få forskellige fagligheder til at tale sammen – men kulturforskelle og forskellig logik mellem teknik, plan og politik gør det vanskeligt.

3.4 SAMARBEJDE

“Vi er nødt til at have alle de aktører med som også historisk set måske har modarbejdet hinanden og stået lidt i deres skyttegrave og kastet lidt efter hinanden med argumenter [...] men de er også med inde i det – så de lægger hånden på kogepladen i forhold til, at vi skal nå i mål med vores handlingsplan.”

- Politiker

SAMARBEJDE OPSUMMERET

01/ Forskelle i fagligheder

Forskelle i fagligheder horisontalt og vertikalt i forvaltningen kan udfordre samarbejdet og oversættelsen mellem de tekniske kompetencer og projektledelse.

02/ Manglende hjælp

Der mangler ressourcer – både tekniske og projektledelseskompetencer. Udtagningskonsulenter er en hjælp, men antallet er utilstrækkeligt.

03/ Lodsejerne fylder mest

Forhandlingerne med lodsejerne fylder mest – flere kommuner har udelukkende prioriteret denne eksterne involvering.

04/ Stor variation i borgerinvolvering

Nogle kommuner har afholdt mange borgermøder, mens andre har måttet aflyse pga. lav tilslutning. Nogle har slet ikke afholdt borgermøder, fordi de har holdt fokus på lodsejerne.

05/ Interessekluft

Lodsejere har konkrete økonomiske interesser, som borgere har svært ved at forstå eller påvirke. Dette gør dialogen udfordrende og skaber konflikter.

SAMARBEJDE I

Forskelle i fagligheder horisontalt og vertikalt i forvaltningen kan udfordre samarbejdet og oversættelsen mellem de tekniske kompetencer og projektledelse. Nogle oplever udfordringer, når de forsøger at bygge bro og tale om synergier og helhedsorienterede planer. Udfordringerne er også en konsekvens af, at kommuneplaner, omlægningsplaner, miljøplaner mv. gør "krav" på de samme områder.

” *Mit ønske er, at vi kommer i mål med den her omlægningsplan, og at vi er sammen på tværs af kommunerne om at finde løsninger, sådan som det kræves.*
– Politiker

Mange fremhæver, at ressourcerne ikke matcher ambitionerne. Udtagningskonsulenter er en hjælp, men antallet er utilstrækkeligt.

” *Jo, de [udtagningskonsulenter] hjælper, men de mangler også ressourcer [...] Altså det her det skal gå så stærkt så vi mangler alle sammen ressourcer. Og vi oplever måske lidt at man bare snupper fra hinanden fordi der mangler de ressourcer.*
– Chef

Det interne samarbejde er både præget af manglende indsigt på tværs af fagligheder, og det tidspres, der opleves, for at levere på de politiske ønsker.

” *Jeg tror, udfordringen bliver at samarbejde omkring det.*
– Medarbejder

” *Der er nogen [i huset], der bliver træt af mig, fordi det betyder jo, at du lige skal have et møde ekstra [...] Men den anstrengelse kan bare være guld værd tror jeg, hvis du skal have de der sammenhænge.*
– Chef

Det eksterne samarbejde

Forhandlingerne med lodsejerne fylder mest – flere kommuner har udelukkende prioriteret denne eksterne involvering fremfor en integreret proces, der afspejler den nationale Grønne Trepartsaftale og involverer både foreninger og borgere.

” *Der er fremdrift i den lokale trepart, så længe vi snakker lavbundsarealer. Bønderne sidder fast med deres traktorer og har bøvl, og så kan de være motiverede for at komme af med arealerne, hvis de får en god pris for jorden.*
– Politiker

Forhandlinger med lodsejere er ofte ressourcekrævende, fordi de bygger på frivillighedsprincippet, og fordi kommunernes tilbud om jordudtagning i en del tilfælde ikke fremstår som et attraktivt tilbud. Der er blandt nogle en skepsis om, hvorvidt der med de nuværende virkemidler kan leveres på de politiske krav, og presset præger oplevelsen af det eksterne samarbejde.

” *Jeg tror ikke på, at de compensationer, Jeppe Bruus og co. har sat i udsigt, holder. Det er ikke det, der motiverer [bønderne]. Store bønder og udenlandske spekulanter køber jord op, hvilket udgør cirka 3 % af Danmarks jord.*
– Politiker

SAMARBEJDE II

Flere aktører oplever ligeledes et stort pres fra både borgere og civilsamfund og en manglende forståelse for balancen mellem behov fra landbrug og borgere.

” *Altovervejende synes jeg, at der er en positiv stemning, og vi har også et rigtig godt samarbejde med de lodsejere og landmænd, som indgår i treparten.*
– Politiker

Lodsejerne har konkrete økonomiske interesser, som borgere har svært ved at forstå eller påvirke. Dette gør dialogen udfordrende og skaber til tider konflikter.

” *Vi har 1.500 berørte lodsejere i vores trepart. Det er jo voldsomt mange. Vi har inviteret dem til stormøde, hvor vi og treparterne har brugt mange kræfter på at sige, at vi laver en plan.*
– Direktør

Nogle kommuner har afholdt mange borgermøder, mens andre har måttet aflyse pga. lav tilslutning. Nogle har slet ikke afholdt borgermøder, fordi de har prioriteret et snævert fokus på lodsejerne.

” *Jeg tror, at hvis vi skal lykkes med det her, så er det lige præcis det der med, at det er lokalt funderet, og alle interesser lokalt bliver inddraget og så videre. Så når vi tegner treparten, så tegner vi for ligesom at nå de mål, vi er sat i verden for at sætte. [...] Og så er det ude lokalt at de skal finde synergierne og få lagt de arealer til, som skaber de forbindelser til øvrig natur og får skabt den der meget store sammenhængende natur.*
– Politiker

Flere interviewpersoner understreger, at borgerinvolveringen kommer i næste fase af implementeringen, hvor udmøntningen af aftalen kommer tættere på borgerne og bliver mere nærværende for dem.

” *Jeg synes det er fint [med borgerinddragelse]. Det giver bare en masse ekstra arbejde til mig kan man sige, men demokratisk set er det fuldt ud noget, jeg bakker op om. Det var en en beslutning allerøverst oppe fra [...] at skal vi lave den her omfattende multifunktionelle planlægning af det åbne land - og det er derfor grøn trepart blev nævnt - så skal det være en bottom-up proces, sagde han, fordi der er en masse mennesker, som er involveret i det her [og] bor derude, som ligesom skal leve med de forandringer, der sker. Så den demokratiske vinkel blev lagt allerede før de kom ud med deres aftale for et år siden.*
– Medarbejder

Borgerne ses blandt nogle medarbejdere som en løftestang til at drøfte rekreation, stedskabelse og oplevelser i naturen, fordi de – uden fagsproget – netop formulerer disse ønsker.

3.5 UDTALTE BEHOV FOR KOMPETENCER

"Jeg mangler folk, der forstår projekterne. Folk der forstår at kommunikere med landmændene. Folk, der har forståelse for de forskellige erstatningsmuligheder, en landmand har. [...] Og det er mennesker, der kan hjælpe lodsejere og også med at få de her projekter til at lykkes."

- Chef

UDTALTE BEHOV FOR KOMPETENCER I

Generelt mangler der ressourcer i forvaltningerne for at komme i mål med de lokale grønne treparter.

” Vi har brug for noget mere til at understøtte dialogen med lodsejerne, og det her procesagtige i det.
— Chef

De kompetencer, der bliver fremhævet uhjulpet, er projektlederkompetencer, proceskompetencer, forhandling/dialog/interessenthåndtering ift. lodsejerne.

” Vi har en rigtig dygtig civilingeniør med speciale i landskab og landskabsforvaltning hos os. [...] Det kræver nemlig et andet og noget bredere fagligt afsæt end det snævre vi har i en klassisk teknik og miljøforvaltning.
— Direktør

Tekniske kompetencer bliver fremhævet som relevante. Særligt i næste fase, og når udtagningsplanerne er blevet mere konkrete.

” Jamen, det er jo projektledere [jeg ville søge, hvis jeg kunne]. Typisk ville det være med en eller anden faglig baggrund, der giver mening i forhold til at arbejde med vandmiljø og også biodiversitet og natur.
— Chef

Medarbejderne efterspørger flere med samme faglighed, der kan se på tværs af vand/miljø/natur og kigge på de rekreative formål.

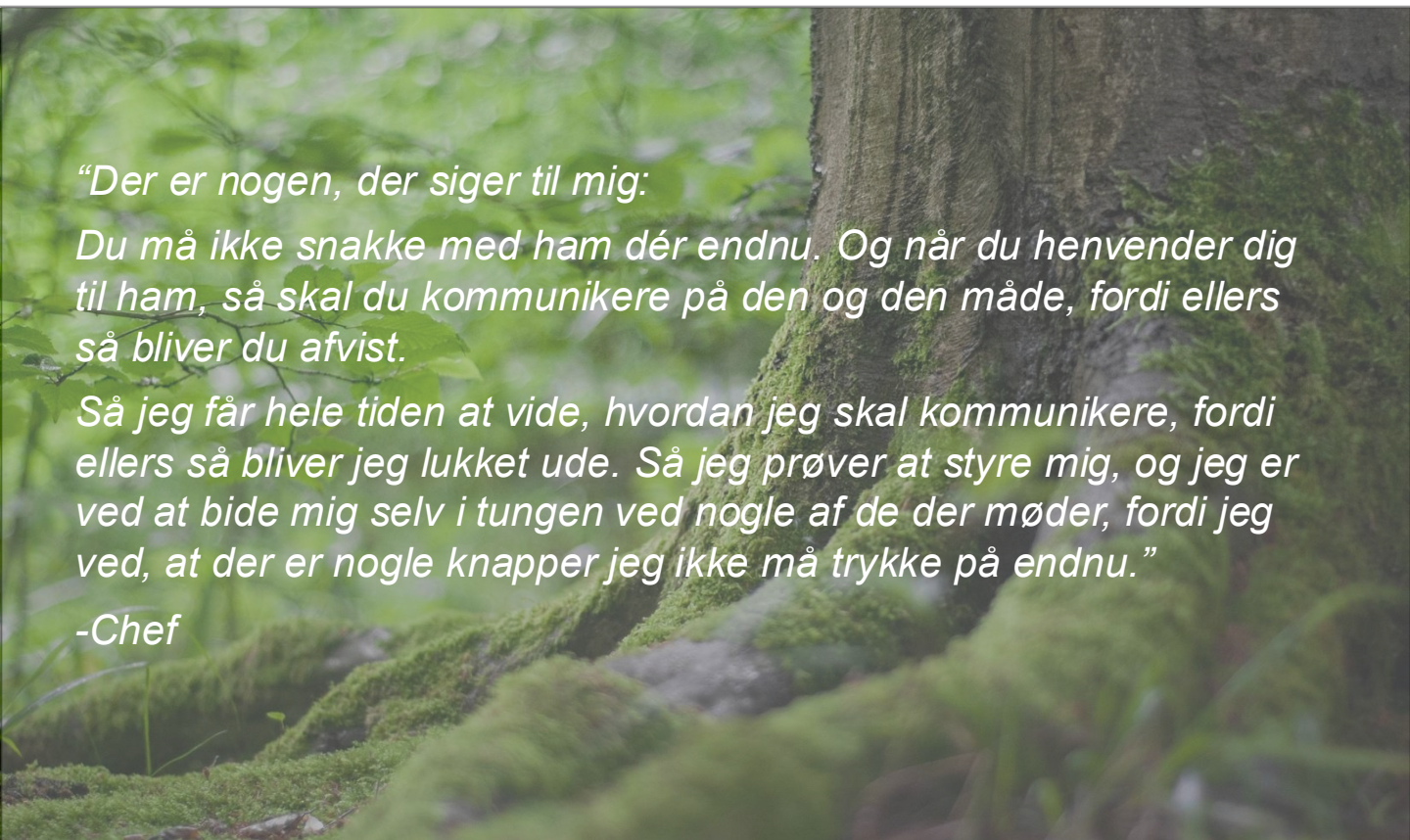
Hvis der akut er brug for specifikke kompetencer, nævner flere, at det bliver købt udefra.

“Der er nogen, der siger til mig:

Du må ikke snakke med ham dér endnu. Og når du henvender dig til ham, så skal du kommunikere på den og den måde, fordi ellers så bliver du afvist.

Så jeg får hele tiden at vide, hvordan jeg skal kommunikere, fordi ellers så bliver jeg lukket ude. Så jeg prøver at styre mig, og jeg er ved at bide mig selv i tungen ved nogle af de der møder, fordi jeg ved, at der er nogle knapper jeg ikke må trykke på endnu.”

-Chef

UDTALTE BEHOV FOR KOMPETENCER II

Helhed, brobygning og tværfaglighed

Der mangler brobyggere mellem mange forskellige fagligheder og områder (natur, vand, miljø, by, rekreation, teknik). Én medarbejder fremhæver, at der særligt skal bygges bro, når de sidder i miljøafdelingerne, og kobler sig til planafdelingen. Der skal oversættes mellem de to.

” Jeg tror, det sværeste er at få samlet de forskellige fagligheder. Som det er nu, er der et benhårdt pres på især dem, der sidder med vandløb og vådområder, for at levere en omlægningsplan. Men hvis den plan også skal involvere andre ting, som skovrejsning, grundvand, hensyn til landskab og byudvikling, så har de brug for hjælp. Lige nu er det meget teknisk og handler om arealberegninger, kvælstof og CO₂ i regnskaberne. [...] Derfor er der behov for nogen, der kan løfte det op i et større perspektiv.
– Medarbejder

Der mangler helhedsblik i et felt, hvor de enkelte dele ofte bliver meget tekniske og sektoropdelte. Der er brug for fagligheder til at se de større og sammenhængende perspektiver i landskaberne og visionerne fra eksperter i eks. vådområder og skovrejsning.

” Hvis jeg selv var chef, var der en landskabsarkitekt mere i mit team. [...] Der er bare rigtig mange ting vi er i gang med lige nu, som kræver landskabsarkitekters faglighed. Nu skal vi for eksempel til at konkretisere [projekt]. Hvad er [projektet] præcist og hvordan får vi det realiseret?
– Medarbejder

Der er brug for fælles sprog på tværs af kommuner, myndigheder og faggrupper.

Rekreation og borgernes behov

Rekreative hensyn bør tænkes med tidligt – ikke som en formalitet. Ifølge en landskabsarkitektfaglig, vil der med aktiv borgerinddragelse uundgåeligt blive bragt rekreation på banen, fordi de visioner og håb borgere har for landskabet netop handler om brug af områder, man bor i eller besøger.

” Så handler det også om respekten for vores lodsejere, som skal føle sig trygge ved den her proces. Det er vigtigt, at vi ikke kommer og fortæller om borgernes ønsker til stier og kajaksejlads og alt muligt, som på den måde kan skræmme en hel masse væk fra overhovedet at engagere sig i en forandringsproces.
– Medarbejder

Offentligt ejerskab af rekreative områder er vigtigt for tilgængelighed og lokal opbakning. Det skal tænkes ind og prioriteres, når arealerne bliver prioriteret, så de rekreative områder som stier og kanoruter tænkes integreret ind i planlægningen.

” Det er bare rigtig, rigtig meget af det, vi sidder med, der handler om at få hele den rekreative vinkel ind i det, som jo er begrundelsen for overhovedet at skulle lave så meget skov og natur så bynært.
– Medarbejder

Metoder som busture i landskabet for politikere og workshops med “drømmescenarier” er blevet anvendt for at skabe bedre forståelse for vigtigheden af helhedstilgangen til landskabet og brugen af det.

UDTALTE BEHOV FOR KOMPETENCER III

Vigtigheden af formgivning og visualisering fremhæves. Det handler både om at kunne forstå kompleksiteten i landskabet, men også at kunne visualisere det.

” Vi prøver at lave en tværgående indsats, hvor alle afdelinger i kommunen skal tegne deres drømmescenarie ud fra det de sidder med. Og så mødes vi til en stor workshop, hvor vi lægger alle kortene oven på hinanden for at se, hvor der er sammenhænge. [...] Lige nu kæmper jeg for, at min afdeling får lidt større indflydelse på, hvordan projekterne kobler sig til diskussionen om lavbundslande og så videre, fordi der er en risiko for, at der bare er brikker, der bliver kastet rundt i kommunen uden at have den store helhedsplan.
– Medarbejder

Her fremhæves forståelsen for jordtyper og værktøjer som 3D-kort, der kan vise, hvordan landskaber er og kan udvikles i praksis.

” Men jeg er meget teknisk betinget. Det er jo fundamentet: altså jordtyper, topografi og hydrologi. Det er jo fundamentet for, hvor vi skal have de her ting.
– Medarbejder

Implementeringskraft

Selvom der er travlt med omlægningsplanerne, er der bred enighed om, at implementeringen efter principgodkendelsen er den store udfordring.

” “Man kan godt lave en fin plan, men hvordan skal vi realisere det? Hvordan kommer vi i gang med jordfordelingen? Hvordan får vi købt alt det her areal op? ”
– Medarbejder

De adspurgte har erfaring med implementering af projekter, samarbejde i forvaltningen og samarbejde på tværs af kommuner. Ifølge dem er en særlig styrkeposition, at forståelsen for de mere tekniske og praktiske elementer bidrager til en kvalificeret forståelse for nogle af de problemer, der vil komme ifm. ønsket om at skabe multifunktionalitet og synergier i landskabet – samtidig med at indfri de hårde politiske krav.

” At komme fra plan til handling bliver meget svært, fordi det kun er en tredjedel, der kan finansieres via statslige midler [...] de resterende skal vi selv ud og finde finansiering til.
– Medarbejder

A vibrant, sun-drenched forest scene. In the foreground, a small, clear stream flows over dark, mossy rocks. The water reflects the surrounding greenery. The middle ground is filled with large, smooth boulders and fallen branches. In the background, a dense forest of tall, slender trees with bright green foliage stretches towards the sky. Sunlight filters through the leaves, creating a warm, golden glow. A wooden bridge is visible in the distance, with a few people walking across it.

4 OPSUMMERING

OPSUMMERING AF PERSPEKTIVER PÅ TVÆRS AF INTERVIEWGRUPPER

POLITIKERE

Udtagning af land, reduktion af kvælstof: Har et klart fokus på de definerede politiske mål - og er et stykke fra implementering og konkrete visioner.

Lokale samarbejdsformer og organisering: Har fokus på balancen mellem lodsejere og borgerinteresser.

Udfordringer med egen tid og ressourcer til arbejdet: Oplever et tidspres og generelt en manglende viden til kvalificeret at gå ind i de mere tekniske diskussioner.

DIREKTØRER

Koordination og struktur: Er overordnet ansvarlig og har perspektiv for de politiske spørgsmål - mere end for de tekniske.

Ressourcer og kapacitet: Påpeger at ambitioner og økonomiske midler ikke matcher – særligt ift. konsulenter og finansieringsmodeller.

Strategiske synergier: Fremhæver at Den Grønne Trepartsaftale skal kobles til eksisterende klima- og miljøtiltag, så projekterne får multifunktionalitet.

CHEFER

Tværgående organisering: Leder ofte de lokale processer – chefer koordinerer arbejdet og trækker på biologer, ingeniører, arkitekter m.fl.

Interessenthåndtering: Prioriterer dialog med lodsejere højt; afholder borgermøder afhængig af situation og ressourcer.

Langsigtet planlægning: Ønsker mere tid til at udvikle analyser og helhedsplaner frem for kun at levere på kortsigtede frister.

MEDARBEJDERE

Implementeringskraft: Fremhæver, at den største udfordring ligger efter principgodkendelserne – i selve gennemførelsen af projekterne.

Tværfaglighed og brobygning: Ser sig selv som brobyggere mellem plan og miljø, mellem fagligheder og mellem forvaltning og borgere.

Rekreative hensyn: Argumenterer for at tænke rekreation ind fra start, fordi borgerinddragelse uundgåeligt bringer det på banen.

Metoder til dialog: Bruger busture og workshops med "drømmescenarier" til at skabe forståelse for helhed og synergier i landskabet.

Styrkeposition: Har teknisk indsigt i implementering og praktiske udfordringer, hvilket kvalificerer arbejdet med at skabe multifunktionelle løsninger under politisk pres.

SÅDAN HAR VI GJORT

Interviewmaterialet er blevet analyseret via en manuel og en maskindrevet tilgang:

Med udgangspunkt i interviewreferaterne og –optagelserne er budskaber og indsigter kondenseret manuelt, struktureret på interviewgrupper og fagligheder. I materialet er der kigget røde tråde og enighed, men der er også fremhævet enkeltstående udsagn, hvis det er vurderet som vigtigt og værdiskabende. I analysen er det både opsummeret, hvad der er sagt, men der er også fortolket på tilkendegivelserne

For at mindske risikoen for menneskelige bias er den manuelle analyse kvalificeret af en maskindrevet analyse. Her er kategoriseringen af temaer og input automatiseret på tværs af interviewgrupper og fagligheder, samt for alle interviewpersoner. Resultaterne er blevet sammenholdt og drøftet mellem interviewer (Laila Kildesgaard) og analytiker (Sille Andersen). Hvis der er uoverensstemmelse mellem de to analyser, er materialet blevet genbesøgt.

Tilgangen bidrager til indsigter, der i mindst mulig grad er biased, af specifikke forforståelser og hypoteser. Databehandlingen er afsluttet september 2025.

An aerial photograph of a lush green landscape. A winding stream flows through the center-left of the image, bordered by dense vegetation and small trees. To the right of the stream, the land is divided into large, rectangular terraced fields, likely for agriculture. The fields are a vibrant green, suggesting they are filled with crops. The overall scene is a mix of natural beauty and human-made agricultural structures.

Projektet er gennemført for Københavns Universitet i et samarbejde med Arkitektforeningen, Danske Landskabsarkitekter og Dansk Byplanlaboratorium af Steder Skaber Folk og Advice med støtte fra Dreyers Fond.

København oktober 2025